

© Якимець М. М.

УДК 616. 314-0532-084

Якимець М. М.

«УРОК СТОМАТОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я» ЯК СКЛАДОВА ГІГІЄНИЧНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

МОЗ України» (м. Тернопіль)

ramiras.84@mail.ru

Дане дослідження є фрагментом планової НДР «Клініка, діагностика, лікування вроджених вад розвитку обличчя, захворювання зубів і пародонта», № державної реєстрації 0109U002900.

Вступ. Профілактика стоматологічних захворювань залишається одним з актуальних напрямків стоматології дитячого віку. Важливість питання зниження поширеності захворювань порожнини рота у дітей, а саме карієсу та його ускладнень, хвороб пародонта визначається складним взаємозв'язком стоматологічних осередків інфекції із загальносоматичною патологією дитини. Оскільки досить часто наявність вогнищ запалення в оточуючих зуб тканинах спричинює появу захворювань нирок, серця, печінки. Втрата зубів, що веде за собою зниження жувальної ефективності, провокує загострення захворювань шлунково-кишкового тракту [1-6].

Незважаючи на стрімкий розвиток стоматології та пошук нових ефективних методів та засобів лікування захворювань порожнини рота, їх поширеність залишається, як і раніше, високою. Тому, абсолютно зрозумілим, що вирішення цього завдання є можливим лише в комплексі профілактичних заходів а саме проведенні санітарно-просвітницької роботи [7-9].

Мета дослідження – мотивація дитячого населення та їх батьків до активної участі в профілактичних заходах для покращення стоматологічного рівня здоров'я.

Об'єкт і методи дослідження. Спільно зі студентами третього курсу стоматологічного факультету та співробітниками кафедри дитячої стоматології в рамках навчальної програми з «Профілактики стоматологічних захворювань» нами проводилися заняття «Урок стоматологічного здоров'я» в дошкільних закладах та загальноосвітніх школах м. Тернополя. Під час заняття був проведений огляд порожнини рота дітей від 3-до 9 років (130 дітей). Визначили вихідний рівень знань дітей з питань гігієни порожнини рота та профілактики стоматологічних захворювань за допомогою анкетування. Запитання анкет стосувалися частоти і мети відвідування пацієнтом стоматолога, кратності чищення зубів і використання зубних паст, вживання солодощів, фруктів, овочів,

тощо. Крім того, пацієнтам пропонувалося самостійно оцінити стан своїх зубів.

Інтенсивність карієсу оцінювали за індексом кп і КПВ, гігієнічний стан порожнини рота оцінювався за допомогою спрощеного індексу гігієни OHI-S Green-Vermillion (1964).

Результати досліджень та їх обговорення. Основною частиною комплексної системи первинної профілактики стоматологічних захворювань є гігієнічне навчання та виховання. Тому на проведених нами «Уроках здоров'я» всі заходи були спрямовані на прищеплення у дітей усвідомлення необхідності та важливості правильного та систематичного догляду за зубами і порожниною рота в цілому. Звертали увагу також на харчування (регулярне, повноцінне, збалансоване, з обмеженням вуглеводів, переважанням овочів та фруктів, твердої їжі тощо), яке суттєво впливає на збереження здорової зубощелепної системи. Крім вимог та обмежень щодо харчування звертали увагу на шкідливі звички дітей, дотримання режиму дня та систематичне відвідування стоматолога (два рази на рік) і виконання його порад, правильний вибір засобів і методів по догляду за порожниною рота. Досягнення цієї мети здійснюється через певні сходинки: знання => розуміння => переконання => навички => звичка.

Результати анкетування засвідчили, що 25% опитаних оцінили стан своїх зубів як відмінний, 33% – як добрий, 25% – як задовільний. Незадовільним вважали стан своїх зубів 12% дітей і поганим – 5%.

Аналіз якості чищення зубів у обстежених дітей показав, що більшість із них мають незадовільний гігієнічний стан порожнини рота, а саме 53% та задовільний стан був у 35% дітей. Поганий гігієнічний стан порожнини рота зафіксовано в середньому у 12% обстежених дітей. Анкетування показало, що чистять зуби 2 рази на день 33% опитаних, а 57% дітей чистять зуби менше 2 разів на день. Аналіз анкет показав також, що 88% дітей вперше взяли участь у подібному анкетуванні.

Таким чином, результати даного дослідження свідчать про те, що як і раніше, основною причиною звернення дітей до стоматолога (у 55%) є зубний біль, саме через це гігієнічне навчання і виховання

дітей слід починати з 2-3 річного віку та проводити з урахуванням аспектів дитячої психології, до виникнення перших ознак ураження карієсом зубів та, відповідно, зубного болю. Разом із тим правильний комплексний підхід до санітарно-освітньої роботи, як одного з важливих розділів гігієнічного навчання і виховання серед дітей дає добрі результати у прищепленні у них здорових навичок на все життя. Основа такого підходу – це комплексний вплив санітарної освіти на дитину, у забезпеченні якої повинні брати участь 4 ланки: медичні працівники, що здійснюють профілактику, педагогічний колектив дитячої установи, батьки та, найголовніше, – діти.

Гігієнічне навчання і виховання школярів ми здійснювали у вигляді спеціальних занять – «уроки стоматологічного здоров'я». Метою яких було популяризація здорового способу життя та формування навичок правильної гігієни ротової порожнини. На нашу думку, найкраще проводити їх у поєднанні з активними і пасивними формами санітарно-освітньої роботи, тобто чергувати ці заходи. Обов'язковими атрибутами нашого навчання методам гігієни порожнини рота були іграшки, моделі щелеп, плакати, малюнки. Були використані комп'ютерні технології у вигляді мультимедійних презентацій – «уроки стоматологічного здоров'я», які викликали найбільше зацікавлення дітей та були ефективними в процесі засвоєння матеріалу.

Гігієнічне навчання і виховання школярів проводилося наступним чином:

1 урок – вступний або інформаційний;

2 урок – навчання методам догляду за порожниною рота;

3 урок – контроль отриманих знань.

Тривалість «уроку стоматологічного здоров'я» складала, в середньому, 45-50 хв.

На першому уроці дітей ознайомлювали з базовими питаннями стоматології, а саме розповідали про те «що таке зуби?», «з чого вони складаються?», «яка їх функція в організмі людини?». Для кращого засвоєння матеріалу цю інформацію подавали у вигляді вікторини та вистави. Також пояснювали причини захворювання зубів, наприклад, «якщо не доглядати за зубками, в них починають жити каріозні монстри, які руйнують їх». На основі цієї інформації пояснювали дітям необхідність щоденного догляду за порожниною рота, коли і навіщо треба звертатись до лікаря-стоматолога.

Під час проведення першого уроку проводився плановий огляд дітей із заповненням амбулаторних карт та анкет

В кінці першого уроку шляхом вікторини контролювався рівень засвоєння отриманої інформації.

Другий урок був присвячений інформації про засоби догляду за порожниною рота. Школярів ознайомлювали із зубними щітками, зубними пастами, міжзубними нитками (флоси), ополіскувачами, еліксирами, демонстрували різні методики чищення зубів на моделях. В завершення другого етапу перевіряли отримані знання.

Третій урок присвячувався практичному навчанню догляду за порожниною рота. Всі школярі були забезпечені зубними пастами та щітками. Ці заходи проводили у відведених для цього приміщеннях шкіл, дошкільних закладів (клас гігієни), обладнаних належним чином (таблиці, плакати, малюнки, стенди, слайди, раковини, дзеркала, шафи для зберігання засобів гігієни і профілактики).

Оцінка ефективності проведених «уроків стоматологічного здоров'я» визначалась за наступними критеріями: при первинному огляді у дітей КПУ+кп становив $2,63 \pm 0,42$; через півроку інтенсивність карієсу становила – $2,86 \pm 0,43$; через рік – $2,91 \pm 0,42$. Відсоток здорових дітей за показниками поширеності стоматологічних захворювань залишався на вихідному рівні. Гігієнічний стан порожнини рота за індексом Гріна-Вермільйона початково становив $1,78 \pm 0,1$, у міру проведення профілактичних заходів спостережено тенденцію до зниження цього показника – $0,93 \pm 0,06$ через 6 місяців і $1,3 \pm 0,06$ через рік, тобто задовільний гігієнічний стан.

У цілому, при гігієнічному навчанні та вихованні треба прагнути до систематичного та безперервного проведення «уроків стоматологічного здоров'я» з метою стійкого закріплення навиків усвідомленого та правильного гігієнічного догляду за порожниною рота, виховання у дитини почуття внутрішньої потреби щоденно чистити зуби і полоскати рот після кожного прийому їжі. Саме заняття у вигляді «уроків стоматологічного здоров'я», що проводяться регулярно дозволяють отримати практичні навички студентам та сформувати у дітей стійкі гігієнічні навички щодо догляду за порожниною рота.

Висновки. У результаті проведення цього комплексу профілактичних заходів у дітей віком 6-9 років через рік відзначено, що у дітей вихідне значення КПУ+кп становило $2,63 \pm 0,42$; через півроку інтенсивність карієсу становила – $2,86 \pm 0,43$; через рік – $2,91 \pm 0,42$. Відсоток здорових дітей за показниками поширеності стоматологічних захворювань залишався на вихідному рівні.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому планується вивчити та проаналізувати стан стоматологічного здоров'я у цих школярів до періоду сформованого постійного прикусу з ортодонтичних міркувань.

Література

1. Біденко Н. В. Ранній карієс у Україні та у світі / Н. В. Біденко // Современная стоматология. – 2007. – № 1. – С. 66–72.
2. Жугина Л. Ф. Клиническая оценка эффективности контролируемой школьной и «домашней» чистки зубов у перво-классников 6–7 лет / Л. Ф. Жугина, Е. С. Муцук, В. В. Каврыга, С. М. Грицюта // Стоматологический журнал (РБ). – 2010. – № 4. – С. 326–327.
3. Казакова Р. В. Рівень стоматологічної захворюваності у підлітків м. Ужгорода / Р. В. Казакова, В. С. Мельник, Л. Ф. Булей // Вісник стоматології. – 2012. – № 4 (81). – С. 103–105.

4. Клітинська О. В. Аналіз стану тканин пародонта у школярів міста Ужгорода. / О. В. Клітинська, В. С. Мельник, О. М. Ступницька // Український медичний альманах. – 2012. – № 3, Т. 15. – С. 89-90.
5. Ковач І. В. Захворювання карієсу зубів у дітей і рівень гігієни ротової порожнини у дітей дошкільного віку в Дніпропетровську / І. В. Ковач, А. В. Штомпель // Вісник стоматології. – 2010. – № 3. – С. 75–78.
6. Смоляр Н. І. Гігієна ротової порожнини у дітей дошкільного віку м. Львова / Н. І. Смоляр, І. С. Дубецька / Український стоматологічний альманах. – 2006. – № 5. – С. 32-34.
7. Хоменко Л. О. Стоматологічне здоров'я дітей України, реальність, перспектива / Л. О. Хоменко // Науковий вісник. – 2007. – Спец. випуск. – С. 11-14.
8. Якубова І. І. Обґрунтування схеми профілактики карієсу тимчасових зубів у дітей перших років життя / І. І. Якубова // Современная стоматология. – 2013. – № 4. – С. 89-94.
9. Loe H. Oral hygiene in the prevention of caries and periodontal disease / H. Loe // Int. Dent. J. – 2000. – № 50 (3). – P. 129-139.

УДК 616.314-0532-084

«УРОК СТОМАТОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я» ЯК СКЛАДОВА ГІГІЄНИЧНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Якимець М. М.

Резюме. В статті подано дані стоматологічного здоров'я дітей молодшого шкільного віку, які визначали на «уроках стоматологічного здоров'я». Оцінка ефективності проведених заходів на підставі повторних оглядів підтвердила вагомість проведення комплексу санітарно-освітньої роботи, як одного з основних важелів впливу на формування стійких навичок гігієнічного догляду за ротовою порожниною і, відповідно, профілактики захворювань органів ротової порожнини та організму в цілому.

Ключові слова: діти, поширеність карієсу, інтенсивність карієсу, анкетування, програма профілактики.

УДК 616.314-0532-084

«УРОК СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ» КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ГИГИЕНИЧЕСКОГО ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Якимець М. М.

Резюме. В статье представлены данные стоматологического здоровья детей младшего школьного возраста, которые определяли на «уроках стоматологического здоровья». Оценка эффективности проведенных мероприятий на основании повторных осмотров подтвердила значимость проведения комплекса санитарно-просветительной работы, как одного из основных рычагов влияния на формирование устойчивых навыков гигиенического ухода за полостью рта и, соответственно, профилактики заболеваний органов полости рта и организма в целом.

Ключевые слова: дети, распространенность кариеса, интенсивность кариеса, анкетирование, программа профилактики.

UDC 616.314-0532-084

«Dental Health Lesson» as a Part of Dental Hygienic Education of School Age Children

Yakymets M. M.

Abstract. Introduction. Prevention of dental diseases is one of the topic branches of pediatric dentistry. In spite of the fast development of dentistry and the nascency of new effective methods of oral diseases treatment, the prevalence of oral diseases is still very high. Therefore, we can admit that this task we can solve only in combination with preventive measures such as realization of health education work.

The aim of study – motivation of children and their parents to active participation in preventive activities for improvement of dental health level.

Object and methods. Together with the students of third course of dental faculty and staff of the department of pediatric dentistry under study program “prevention of dental diseases” we had classes “Dental health lesson” in pre-school and secondary schools in Ternopil. During the lesson we observed the oral cavity of children from 3 to 9 years (130 children). We determined the initial level of children knowledge of oral hygiene and prevention of dental diseases with the use questionnaires. The questions concerned the periodicity and purpose of patient visits to dentist, the quality of brushing and using toothpaste, eating sweets, fruits, vegetables, and so on. In addition, patients were asked to independently estimate the condition of their teeth.

The intensity of caries was estimated by cf index and the CFE, oral hygiene status was estimated with a simplified oral hygienic index OHI-S Green-Vermillion (1964).

The results and discussion. The main part of a complex system of primary prevention of dental diseases is hygienic education. That's why on our “Health Lessons” all actions were aimed to instill children the realization of proper and regular care importance. To achieve this goal we had to follow certain steps: knowledge => understanding => convince => skills => habit.

The questionnaire results showed that 25% of respondents rated the state of their teeth as excellent, 33% – as good, 25% – as satisfactory. 12% of children considered the condition of their teeth as unsatisfactory; and poor – 5%.

We analysed the quality of teeth cleaning in children and it showed that most of them have unsatisfactory hygienic state of the oral cavity – 53%; satisfactory state was in 35% of children. Bad oral hygiene status was in 12% of the children. The survey showed that there are 33% of children that clean their teeth 2 times a day, and 57% brush their teeth less than 2 times a day. Analysis of the questionnaires also showed that 88% of children for the first time participated in a survey like ours. Thus, the results of this study indicated that the main reason of children appeal to dentist is toothache (55%) and that's why hygienic education of children should start from 2-3 years of age and consider aspects of child psychology. At the same time the correct complex approach to health education, as one of the important parts of hygienic training, gives good results in growing healthy skills for life.

Hygienic training and education of students we had in the form of special meetings – “Dental health lessons.” Hygienic training and education of students was conducted as following: 1 lesson – introductory or informational; 2 lesson – learning oral care methods; 3 lesson – control of received knowledge.

Duration of “Dental health lesson” was in average 45-50 minutes.

On the first lesson children were acquainted with the basic issues of dentistry, talked about “what is tooth?”, “what do teeth consist of?”, “What is their function in the human body?”. For better learning of this information we gave information in the form of quizz and performances. During the first lesson we examined children intraorally and completed questionnaires.

At the end of the lesson with the help of quizzes we controlled the level of assimilation of the received information.

The second lesson was devoted to information about oral care methods.

The third lesson was devoted to practical training of oral care. All students were provided with toothpastes and toothbrushes. These activities were carried out in the designated premises of schools, kindergartens (classes of hygiene).

“Dental care lessons” efficiency evaluation was defined by the following criteria: during the intraoral examination CFE+cf was $2,63 \pm 0,42$; after six months caries intensity was $-2,86 \pm 0,43$; after a year $-2,91 \pm 0,42$. The percentage of healthy children according to prevalence of dental diseases remained at baseline. Hygienic state of oral cavity according to index for Green-Vermillion in the beginning was $1,78 \pm 0,1$ and after the use of preventive measures for 6 months it decreased to $-0,93 \pm 0,06$ after one year to $1,3 \pm 0,06$ and it showed us the satisfactory hygienic state.

Conclusions. As a result of preventive measures for children of 6-9 years old we admitted after one year that children` initial meaning of CFE+cf was $2,63 \pm 0,42$; after six months the caries intensity it was $-2,86 \pm 0,43$; after a year $-2,91 \pm 0,42$. The percentage of healthy children remained at baseline.

Perspectives for further researches. We plan to study and analyze the state of dental health in schoolchildren before the period of formed permanent occlusion in orthodontic reasons.

Keywords: children, prevalence of caries, intensity of caries, questioning, program of prevention.

Рецензент – проф. Каськова Л. Ф.

Стаття надійшла 27. 02. 2015 р.